

Posamezna številka stane 1 din.

Naročilna lista: Celo leto 80 din., pol leta 40 din., četrt leta 20 din., mesečno 7 din.
Izven Jugoslavije: Celo leto 140 din. Inserati ali oznanila se zaračunajo po dogovoru; pri večkratnem inseriranju primeren popust.
Upravišтво sprejema naročilno, inserate in reklamacije.

STRAŽA

Neodvisen političen list za slovensko ljudstvo

Poštnina plačana v gotovini

STRAŽA izhaja v ponedeljek, sredo in petek. Uredništvo in upravišтво je v Mariboru, Koroška cesta št. 5. Z uredništvom se more govoriti vsaki dan samo od 11. do 12. ure. Rokopisi se ne vračajo. Nezaprte reklamacije so poštnine prosta. Telefon Interurban št. 115.

9. štev.

Maribor, dne 21. januarja 1925.

Letnik XVII.

Zakon in politika.

Nobena »akcija« se še ni Pribičeviću tako dobro hitro posrečila kakor ta, da je vzbudil največje ogorčenje vseh narodnih slojev, ko se je brezobzirno zalezel v prave trdnjave stare in slavne tradicije neodvisnosti in nedotakljivosti. Najprej konflikt z vseučilišnimi profesorji in akademiki v vseh glavnih mestih Jugoslavije, sedaj pa boj med policijo, ki se ravna po Pribičeviću, — in med sodišči in sodniki zopet v vseh glavnih mestih naše države.

PP. politika hoče iztrebiti vse, kar je za Jugoslovane v zvezi s staroslavim srbskim rekom: »Pravda drži zemljo i gradove!« — Kaj pravda, pravica, zakon, menijo režimovci, naša politika, mi hočemo obvladati deželo in gradove! — V to svrhu so si izmislili boljševisko nevarnost, o kateri je izjavil francoski vladni predsednik, da je navadna sleparija vseh protiljudskih politikov, — in sedaj, če imajo tudi sami vse lastnosti, ki se v meščanskem svetu razumejo pod boljševismom, podlikajo prevratne nakane HRSS ali boljše rečeno vsem Hrvatim in po potrebi tudi drugim delom opozicije. Režimovci pregrevajo resnične in izmišljene govore Zinovjeva, Kamenjeva in drugih komunističnih voditeljev meneč, da zadostuje to za obsodbo Radiča in drugih opozicijskecev, sodnija pa samo vpraša, kaj so Radič in drugi storili proti obstoječim zakonom. Režim se pri teh svojih akcijah za zakone ne briga, sodnikom je pa zakon edino merilo in zapovednik — in v tem leži ves konflikt med politiko in sodiščem.

Obznani proti Hrvatim so vladinovci pripravljali pot — z grožnjami proti sodnikom. Obznana je bila zaključena 23. decembra, izdana pa v noči 1. januarja, 29. novembra pa je že izjavljala Pribičevićev tovariš in minister pravde dr. Lukinič v beograjski »Politiki«, da so odkrili Radičeva kaznjiva dejanja, ki se kaznujejo s smrtjo. Naslednji dan pa prinaša isti list veliko senzacijo o strašnih dokumentih, ki naj bi bili pod roko dobljeni (ukradeni) iz ruskega poslanstva na Dunaju. Obenem preti minister pravde z ukinjenjem neodvisnosti in stalnosti sodnikov. Sredi decembra pišejo vladni listi o raznih razkritih prevratnih pogodbah, ki naj bi jih bil Radič sklenil, ko pa Radič dne 5. januarja aretirajo, pa pravijo, da so obtežilni materiali našli v njegovem žepu. Radiča predajo sodišču, — materijala pa ne. Zagrebški sodni senat izreče znani sklep, vlada pa trpi, da njeni listi napadajo sodišče in sodnike, povrh pa še sami člani vlade dajejo izjave v istem smislu. Med temi izjavami je najvažnejša ta, da misli vlada na svojo roko s policijo preganjati voditelje HRSS, če bi višje sodišče soglašalo z oprostilnim sklepom sodnega senata.

Kakor pri sporih z vseučilišči, tako se je tudi vladni spor s sodnijo iz Zagreba prav hitro prenesel v Beograd. Vlatinovci so hoteli Radiča in dr. Mačeka spraviti v beograjske zapore pod pretvezo, da sta zapletena v afero špijonke Androlič. Ta afera se sedaj obnavlja, ko je bila Androlič z vsemi soobtoženci pred beograjsko sodnijo že enkrat oproščena in ko se je izkazalo, da so vse zveze med njo in med HRSS izmišljene. Režim je hotel imeti Radiča, dr. Mačeka in mogoče še druge zaprte v Beogradu, a to željo je odbilo sedaj višje beograjsko sodišče, ki je sklenilo, da je vsako zaslišanje Radiča in drugih v tej zadevi popolnoma brezpotrebno.

Po Vojvodini so začeli policaji zapirati voditelje Madžarov, ker ni izgledov, da bi Madžari pri teh volitvah zopet podpirali PP. režim. Povod za množične aretacije je bila neka maščevalna, a prazna ovadba. Policiji je taka ovadba zadostovala, ni pa zadostovala sodniji, ki je aretirance izpustila z motivacijo, da ni razlogov za kazensko postopanje.

Voditelji PP. strank so potom policije podvzeli tudi posebno »akcijo« proti časopisju. V Beogradu je dvignila sodnija že nešteto policijskih zaplemb opozicijskega in nepristranskega časopisja. Sedaj je režimska akcija proti tiskovni svobodi na višku: veliko hrvatskih listov je ustavljenih, drugim je pa prevečdana kolportaza. Med temi so »Novosti« v Beogradu, »Hrvatski« in »Večer« in »Novosti« pa v Zagrebu. »Večer« je popolnoma nepristranski list, zagrebške »Novosti« so se pa celo smatrale za režimsko glasilo. Pribičevićev oproda Wilder besni in pleni, kar mu pride pod roko. Mož se je iz Češke preselil na Hrvaško in ker je znano, da Čehi radi odpravljajo in eksportirajo, kar je slabega, se ni čuditi, da Pribičevićev pomočnik Vencel Wilder iz Jungbunzlau nima smisla za zakon. Sodnija bo imela dosti dela s popravljanjem režimskega divjanja. V Ljubljani se je to že začelo. — Sodišče je razveljavilo policijsko ustavitev in zaplenbo »Domoljuba«, ki je že skozi 37 let zelo razširjeno in priljubljeno glasilo slovenskega kmetijskega ljudstva.

Od raznih vladnih članov navdahnjeni listi grozijo sedaj sodnikom ravno tako, kakor prej vseučilišnim profesorjem ter dokumentirajo s tem največjo protustavnost in protizakonitost PP. režima. V poglavju IX. ustave je pisano v členu 109. do 112.: Sodišča so

neodvisna. V izrekanju pravice ne stojijo pod nobeno oblastjo, ampak sodijo po zakonih. Sodišča in sodnijske oblasti se zamorejo ustanoviti samo z zakonom. Sodniki vseh sodišč so stalni. —

Stalnost sodnikov je v interesu zakonodajalca in zakona, kajti zakoni so trajni, režimi pa le začasni. Sodišče je po naših pozitivnih zakonih visok korektiv, ki popravlja režimske in strankarske napake, pa naj prihajajo iz samega ministrskega sveta. Ustava ima nadalje tudi tale določila:

Vsi državljani so pred zakonom enaki. Vsi uživajo enako zaščito oblasti. Zajemčena je svoboda vere in prepričanja. Tisk je svoboden. — Državljeni imajo pravico združevanja, zborovanja in dogovorov. — Narodno skupščino sestavljajo poslanci, katere narod svobodno izvoli. —

Režimska politika temeljito izrablja samo slabe strani ustave, proti vsem njenim modernim določilom pa vodi najostrejši boj. V prvi črti te bitke je sedaj na eni strani politika in policija, na drugi strani pa zakon in sodišče. To bo gotovo zadnji boj, ki ga bide PP. režim. V njegovih vrstah so ljudje, ki imajo najrazličnejše razloge za strah in odpor proti zakonu, stran pravice in zakona pa ima za seboj najmočnejšo rezervo in oporo. Da se zmaga zakonitosti pospeši, bodo vsi zavedni Slovenci volili Slovensko ljudsko stranko, Hrvati in Bosanci svoje dosedanje predstavnike v HRSS in JMO, Srbi pa predvsem poštenjaka Davidoviča in Petroviča.

Politični položaj.

Spori v PP. vladi. Spore v PP. vladi, ki so nastali vsled tega, da se na eni strani večina radikalov, na drugi pa hrvatska uskoka dr. Šurmin in dr. Drinković branijo prevzemati in nositi vso odgovornost za Pribičevićovo nasilno politiko, prikrivajo samo še nekateri režimski listi, in sicer glavna Pribičevićeva glasila in oni listi, ki jih vodijo znani radikalni korupcionisti. — Povsod drugod se pa piše o krizi v PP. vladi. Beograjska »Politika«, ki je zadnji čas mnogo pomagala in pritrjevala Pribičeviću, na primer pravi: »Se ena stvar se bo morala v teku tega tedna razčistiti, to so odnosi v vladi. Vlada dementira vesti, da so nastala nesoglasja kakoršnekoli vrste, o katerih se je mnogo pisalo v zagrebških listih. Po nekaterih verzijah je spor med Šurminom in Pribičevićem tako oster, da bi morala izstopiti iz vlade. Kljub vsem demantijem je pa znano, da v vladi ni popolne harmonije. Ker so volitve blizu, se bodo morala vsa sporna vprašanja rešiti tekom tedna, tako, da bi vlada tekom zadnjih deset dni mogla nemoteno voditi volilno agitacijo. Nekateri politični krogi kažejo na mnoga fakta dosedanjega vladnega delovanja in mislijo, da ne bo nobenih iznenadenj, ako bi v vladi prišlo do sprememb pred volitvami. Dosedaj sprememb še ni bilo, pač pa bo prišlo do njih, če bo še dalje vladal ta nesporazum.«

Zunanja politika PP. režima. V prvi vrsti, da dobi pretvezo za preganjanje opozicije, je organiziral PP. režim v zvezi z vladinovci Bolgarije in Rumunije — takozvani »protiboljševiški blok«. Režimski listi so napovedali za to »akcijo« vso naklonjenost in pomoč velesil, izkazalo se je pa takoj, da vse to odbija prijateljstvo Čehoslovake ter odvrča naklonjenost velesil, ki se zopet približujejo Rusiji. Novi francoski poslanik v Moskvi, g. Herbet, je celo povdaril bivšo francosko alijanso in zavezništvo obeh držav med vojsko ter obeta naravnost preobrat v svetovni politiki. Če bi g. Ninčič imel nekoliko več diplomatskega daru nego ga ima, bi bil že davnej lahko slutil, da si bo Francija zasukala stara zavezništvo z Rusijo, ker jo Anglija pritiska s terjatvijo ogromnega medvojnege dolga in skuša sadove Dawesovega reparacijskega načrta pobasati v svoj žep, česar seveda Francija ne bo dopustila. Tudi Amerika, ki je dozdaj bila Rusiji najbolj nasprotna, se pripravlja, da obnovi z njo diplomatske in gospodarske zveze in je zato moral celo odstopiti največji rusofob v ameriškem državnem tajništvu Hughes. Skrivnost tega preobrata tiči v tem, da bi te velesile rade pritegnile Rusijo v reparacijski načrt, tako, da bi tudi ona nosila del medvojnih zavezniških dolgov. Zato pa bi se odškodovala z nemškimi reparacijami. In ker angleški konzervativci niso tako silno »dalekovidni« kakor naš mojster diplomacije Ninčič, se je tudi minister Austen Chamberlain začel z Rusijo zopet razgovarjati, da ne bi ga Francoiz preveč ne opeharili. Samo ena država je, ki se ji ni treba Rusiji približati, ampak si lahko celo privoščiti luksuz, da sklepa proti njej razne sumljive zveze s takimi »velesilami« kakor so Rumunija in Bolgarija, — to je država SHS pod spretnim vodstvom tropesne deteljice PPŽ.

Kako bodo glasovali pristaši Radiča v slučaju največjega vladnega terorja? — Za slučaj, da podvzame vlada skrajne korake v kršitvi volilne svobode, to je, če po politični oblasti noče postaviti na volišča škrinje

in list HRSS, pripravljajo hrvatski voditelji enoten sklep na svojih posvetovanjih, ki še niso zaključena. Gotovo je, da bo za Slovenijo izdano navodilo, naj se glasuje za najodločnejšo opozicijo, katero predstavlja Slovenska ljudska stranka, v Bosni pa za muslimansko stranko dr. Spahe. Za Hrvaško še ni končno odločeno, najbrž pa pade odločitev za liste Ljube Davidoviča.

Po svetu.

Progoni socialistov v Italiji. Po nalogu vlade razpuščajo prefekti po celi državi pokrajinske organizacije unitarističnih socialistov, maksimalistov in komunistov. Razpuščena so tudi vsa socialistična omladinska društva. Mnogo socialistov je aretiranih. V Teraru so aretirali celi upravni svet tamošnjih socialističnih organizacij, odvetnika Lmovo, znanega vodjo socialistov so pa fašisti pretepli ter ga nevarno poškodovali.

Defenzivna zveza baltičkih držav. V Helsinkisu se vrši konferenca zunanjih ministrov Finske, Letske in Estonske. Ministri razpravljajo o trgovskem in gospodarskem sodelovanju držav, najvažnejše vprašanje pa tvori obrambna zveza, katero nameravajo te tri države skleniti med seboj. Javno se o tej zvezi še ne razpravlja iz strahu pred odporom sovjetske Rusije; toda v Londonu se je o tem že dalje časa razpravljalo med estonskim poslanikom Kallasom in Chamberlainom, kar dokazuje, da je angleški vladi mnogo lažje, če se taka zveza oživotvori.

Volilno gibanje.

Vsiljivi dr. Kukovec in narodnjaštvo Josefa Drofenigga. Policajdemokratski mladinci so dr. Kukovca kot nagrado za njegovo več nego 20letno politično delovanje nagradili s tem, da pri teh volitvah ni prišel v poštev niti kot namestnik. A kljub temu, da je dr. Kukovec tako nevhvaležno potisnjen v zapeček, mu kot kakemu prevzitarju ne da miru politična žila. Brez vsakega poziva ali prošnje jo prihaca na shod Narodnega bloka in se urine med govornike. Te dni smo bili tako nesrečni, da smo Kukovčevu prevzitarjsko rezanico čitali v nedeljskem »Jutru«, ptujsko pa v »Taboru«. Vsak naš čitatelj pozna dr. Kukovčeve govorniške pleve, radi tega jih nočemo tokrat znova vejati, ampak hočemo samo omeniti dr. Kukovčev kratek spomin in pojme o narodnjaštvu. Pred zadnjimi volitvami, ko je še ata Kukovec kramal po Slovenskem Štajerskem s svojo koncentracijo naprednih sil, tedaj je ležal Josef Drofenigg bolan v celjski bolnici. Naprednega bolnika je obiskal tedaj mogočni nosilec JDS liste dr. Kukovec in ga skušal pridobiti za koncentracijo. Pri nagovorih Drofenigga za koncentracijo se je poslužil babjeverni Kukovec šlagerja, češ: »Joža, z menoj, niti z mezincom nisem mignil, pa že maršira za menoj 10.000 Prekmurcev!« Ko je čul ta šlager bolni Drofenigg, je zbral vse moči, se dvignil na postelji in pogledal dr. Kukovcu v obraz v prepričanju, da se je ateju zbledlo. Ko je uvidel, da se Kukovec smeji na šli-roko, kot bi kako kmečko lesno na plotu odpiral, se je obrnil v zid ter pustil Kukovca pri miru v prepričanju: Z duševno zmedenimi ljudmi je najboljša nič oprava imeti! — Dr. Kukovec je zapustil Drofenigga, ne da bi bil prodal od koncentracijske krame niti enega knofa. Komaj je pa Drofenigg skobacal iz bolniške postelje, je zdelal Kukovčev koncentracijo ter njegovih 10.000 prekmurskih glasov v tedaj za Hribarja vnetem »Narodu« v par člankih prav temeljito. V teh opisih je namalal Drofenigg dr. Kukovca kot neresnega političnega »Hochstaplerja«. Pukovec je bil tedaj tako hud na Drofenigga, da mu niti odgovoril ni. Letos, ko je krenil tudi Drofenigg za dr. Žerjavom in sta se sestala s Kukovcem na shodu Narodnega bloka v Celju, je Kukovec spustil iz svoje govorniške ropotarnice predvsem en slavospev na Drofeniggovo narodnjaštvo. Cel Slovenski Štajer zna, da je bil Drofenigg do prevrata nemškutar in štajerčijanec, ki je po vzgledu ptujskih nemškutarskih žganjarjev zastupljaj naše slovenske kmete razven s »Štajercem« še tudi s šnopcem. Sedaj pa pride dr. Kukovec in na shodu govori o Drofeniggu kot narodnjaku. Ko je čul Drofenigg Kukovčev himnus, ga je zopet debelo-neverjetno pogledal in sam pri sebi ugotovil: Kukovec je letos še bolj zmešan, kakor je bil lani, ko mi je pravil pravljico o 10.000 prekmurskih glasovih! Kukovec bi se moral zavedati, da se stara, da ga zapuščajo spomin in mu je pred temi volitvami ostala le še smešno-nepremišljena blebetavost.

Dr. Pivkova »Narodna pratika.« Za te volitve so Žerjavovci na Štajerskem izdali agitacijsko brošurico, katero so krstili »Narodna pratika za leto 1925.« Naslovna stran nosi tudi podobo in sicer na sredini črnooblečenega muštačastega Srba s šajkačo na glavi in za pasom ima ta junak nože in pištole. Z eno roko drži ta oboroženi Srb za roko slovenskega kmeta, ki ima v roki cepe, z drugo pa hrvaškega seljaka s koso v roki. Nad to trojico sveti zvez-

da. Ravno kar opisana naslovna slika tako jasno osvetljuje razmere v naši državi in Pašič-Pribičević-Zerjavovo politiko, da ne rabi nobenega komentarja in spada samo na prvo stran policajdemokratske volilne brošure. Že ta podoba bo pripeljala v Pivkov tabor najmanj 10.000 volilcev, ki bodo vsi oboroženi s cepci. Na drugi strani razlaga pratikar navadno leto 1925 in proti koncu te razlage ugotavlja, da bo dne 8. februarja več različnih mrkov, ki jih bodo povzročili jugoslovanski volilci raznim škodljivcem naše države, kakor: Pašiču, Pribičeviću, Zerjavu, dr. Pivku itd. (Op. ur.) Za temi mrki pride koledar, kateremu sledi volilni koledar do 8. februarja. Kako bo z demokratsko povolitveno pratiko, tako daleč se ni drznil prerokovati Zerjavov prerok. Za volilnim koledarjem pridejo razni napadi na voditelje SLS, na avtonomijo in med temi seveda en slavonspev na špijona dr. Pivka. Taka je torej na kratko orisana dr. Pivkova »Narodna pratika«, ki bi naj bila nekake marijacejske kapljice ali pa Elsafluid za boljšo prebavo dr. Pivkovega špijonstva in dr. Zerjavovega agromerkursta.

Povsod sijajne manifestacije. Zadnje nedeljo so se razlezli policajdemokratski agitatorji in govorniki po raznih krajih Slovenske Stajerske. Pondeljov »Tabor« že oznanja na dolgo in široko, da so se vsa zborovanja sijajno obnesla, ponekod je prišlo celo do pravih manifestacij za špijona dr. Pivka in agromerkurja dr. Zerjava. Izpod 100 udeležencev ni bilo na nobenem shodu. Zborovalci so sicer skrajno ugovarjali, a konečno so jih policajdemokratski govorniki tako panali, da so bili vsi do zadnjega razven za Pivka in Zerjava še za Pribičevića. Demokratske shode so skušali razbiti radikali in to predvsem mariborski Tavčarji. Radikali so dosegli ravno nasprotno, kar so nameravali, zborovalci so se še tembolj krepko oklenili zerjavščine. V Ptujju na shodu je prišlo celo tako daleč, kakor sanja g. Spindler v »Taboru«, da je Luka Tavčar, ki se je pripeljal razbiti demokratski shod, ob koncu svojih ugovorov zaklical: »Živijo Pivko! Ljudje, ki so čitali »Tabor« in Spindlerjeve sanjske bukve o sijajnosti in manifestacijah nedeljskih policajdemokratskih shodih, so se od smeha za trebuhe držali in rekli: »8. februarja vseh policajdemokratov v mariborskem volilnem okrožju ne bo 100.« Pred volitvami je vse za demokrate, a po volitvah so še vedno salamandre ribali in vlekli mršavega mačka za — dolgi — dolgi rep!

Kako je dr. Markovič poceni zboroval v Ptujju. Za pretečeno nedeljo je napovedal nosilec liste bratskega sporazuma g. dr. Markovič shod v Ptujju. Mariborski voditelji lažinacionalnega bloka so se tega zbal, pa so pohiteli v Ptuj ter tam najeli vse zborovalne lokale. Za vsakega so plačali po 200 D, samo, da bi bilo »že vse zasedeno« in oddano, ko pride tja dr. Markovič. Dr. Markovič pride tja s par spremljevalci ter obsedi v najbližji restavraciji »Pri beli zastavi«. Kmalu je zvedel, da so vsi običajni zborovalni prostori že oddani, zvedel so pa tudi Ptujčani, da je on v mestu in kmalu so ga našli. Mnogi so tudi prišli, ker se je toliko lokalov najemalo in nikjer drugje ni bilo zborovalcev. Kmalu je bila restavracija »Pri beli zastavi« polna, dočim so imeli laži-nacionalni blokaši kot najemniki vseh zborovalnih lokalov na svojem »shodu« z govorniki in aranžerji vred samo 40 ljudi.

Volilni sestanek Narodnega bloka v Cirkovcah pri Pragerskem. O tem volinem sestanku, katerega sta imela v Cirkovcah pri Goljatu dr. Pivko in Dolničar poročala včerajšnji »Tabor«, da je na tem sestanku nekaj nahujskanih fantičev delalo medklice, a shod se je vršil v najlepšem redu. Očividci iz tega sestanka nam poročajo, da so Cirkovčani dr. Pivka in Dolničarja eno stavno ven vrgli iz gostilne. Oba zagovornika naprednega bloka sta pri neprostopoljnim poletu iz gostilne slišala še marsikak očitek o špijonstvu, izdajstvu itd.

Iz Slovenije.

Obmejni prerok. Od Sv. Jurja ob Pesnici poročajo: Robnikove zasluge za slovensko ljudstvo ob meji se sicer ne dajo v kratkih vrstah popisati, pa najvažnejše bi bilo dobro osvežiti v spominu naših ljudi. Kakor sploh mnogo velikim možem, tako je tudi njemu preti la grozna nevarnost, da bi ga narod še le po smrti začel čislati in mu staviti spomenike. K sreči je padel v kotel sedanjega volilnega vrenja, kakor pade muha v vročo juho, in zadnji čas je, da se spomnimo njegovih zaslug, predno dokonča svoj tek. Glavna vrlina na Robniku je globokost in nerazumljivost njegovih misli. K sreči še ta veleum spiše včasih kakšno notico v »Tabor« ali »Domovino«, da bodo pozni rodovi sestavili zbirko njegovih, s svetopisemskimi citati okrašenih fragmentov, iz katerih bi naj tudi že mi, njegovi sodobniki vsaj deloma spoznali, da veljajo v sedanji volilni borbi zlasti njemu besede nebeškega Očeta: Ta je moj ljubi sin, nad katerim imam dopajenje. (Mat. 3, 17.) Nevenljive zasluge si je priboril gospod štjurski prerok s svojo blestečo zgovornostjo. Priprost človek n. pr. Bračkov »Beinknecht« sicer imenuje njegovo zgovornost — dobro gofijo ali široko fafljo — pa kdo se bo oziral na takega kritikala! Kakor pribito stoji, da ne zmore ves obmejni pas moža, ki bi v govorništvu segel Robniku vsaj do gležnjev —. Njegova govorniška spretnost te prepriča, da je črno belo in narobe! Koruzo za Sv. Križ je Robnik izposloval — manevre lani je Robnik preprečil, da so vsi duhovniki krivični pismarji in farzeji, je dokazal Robnik iz sv. pisma, da je njegova politika prava, dokazuje teden za tednom Robnik, ko po gostilnah plačuje in plačuje svojim zvestim, kolikor drži koža. Skoda, da niso gospod Zerjav Robnika postavili na višje mesto — ker služba obmejnega političnega priganjača je zanj vendar sramotno nizka, po svojih preroških

zmožnostih bi bil sposoben za prvega generala celokupne protiklerikalne armade. Že davno bi bila strta Petrova skala, če bi jo bili napadli svobodomiselnici pod Robnikovim vodstvom! Zato pa obmejno ljudstvo, pokloni se v ponižni udanosti preroku Robniku in prinesi mu na dan volitev v dar do vrha polno prvo škrinjico.

Delajte si prijatelje s krivičnim mamonom. Od Sv. Križa pri Mariboru smo prejeli: Malokomu je zn na Radečka graba, ki se privije mimo Mirnega doma čisto do vzhodja Sv. Križa. Lani se je nekaj govorilo, da so se ponoči »šmuglerji« prekotatili v Špaserjev kamenolom. ki tvori zadnjo točko svetlo maloznane Radečke grabe. Pa tudi v temno Radečko grabo je prisvetila preroška luč apostola Robnika v nedeljo, 11. t. m. V Haričevi gostilni je bil sestanek protikrižanskega narodnega bloka. Z velikim veseljem je prerok Robnik razodel vsem navzočim novico, da ni več daleč čas, ko se bo zrušil Sv. Križ v podrtje — ker silno velika je že luknja v Špaserjevem kamenolomu — treba bo še kakih 14 dni vztrajnega dela in rov za polaganje min bo gotov. Ker bi pa dinamit še vsekako bil preslab, da bi dvignil ogromni hrib Sv. Križa, je prerok Robnik pokazal neko drugo snov, ki je tisočkrat močnejša kot vsak ekrazit — in to — — čujte in strmite — — sta naša dva lista »Straža« in »Gospodar«. Ko so še vseeno nekateri maloverneži zmigavali in skimavali nad tem predrznim načrtom, je pritisnil prerok Robnik na knof svoje volilne agitatorske denarnice ter obenem pomežikal gostilničarju. Čudovita sprememba! Na vseh mizah so se prikazali litrčki rujnega vinca in proti poznim polnočnim uram je odmeval po samotni Radečki grabi bojni klic sovražnikov Sv. Križa — aufbiks Krizancani! Gospod Robnik pa je doma zaznamoval v svoj notes: Pri Hariču plačal sicer samo 10 litrov, toda reci in piši: 100 litrov. Delajte si prijatelje s krivičnim mamonom! (Luk. 16, 9.) — Ali so ljudje neumni! Rožičev Hanza je postal navdušen demokrat! Da bi mu le nebi obtičal v grlu kak žgank Zebotove koruze!

Požar upepelil parno žago — škode nad 4 milijone dinarjev. Iz Limbuša nam poročajo: Na Laznici pri Limbušu si je po prevratu postavil mariborski lesni veletrežec g. Drago Kobi veliko parno žago. Žaga je bila skozi leta v polnem teku in krog žage je bilo vse polno že zrezanega lesa, pa tudi ogromni kupi hlobov, ki so bili pripravljeni za žago. Do žage je vodil poseben železniški tir. Na Kobijevi žagi je izbruhnil v pondeljek ob pol 11. uri po noči požar. Kako in zakaj je začelo goreti, še do danes ni pojasnjeno. Iz žage se je ogenj razširil po lesnem skladišču in v najkrajšem času je bil ves kompleks v plamenih. Na lice nesreče so brzele od vseh strani požarne brambe, a na kako uspešno gašenje ni bilo niti misliti, ker v bližini ni bilo vode, drugič pa je gorel smolnat smrekov les. Gorelo je celo noč od pondeljka na torek in še v torek dopoldne. Zgorelo je vse, kar je bilo na skladišču lesa, še plot krog žage. Škoda znaša 4 milijone dinarjev, a zavarovan je bil g. Drago Kobi komaj za eno tretjino povzročene škode.

Novice iz Šmartna v Rožni dolini. Ko je pretekli petek krog dveh popoldne šla iz Celja tukajšnja žena Al. Lešnik, je bila pri belem dnevu roparsko napadena. Dva možka, eden krog 20, drugi blizu 30 let, planeta iz gozda z dolgim nožem nad njo ter ji grozita s smrtjo, ako se oglasi. Na to ji preiščeta koš in vso obleko. Ker denarja ni imela, ji vzameta zabelo, ki jo je kupila v Celju, moko in drugo, kar je nakupila, pa ji razmečeta po travniku ter zopet izgineta v gozd. Smrtno blede je prišla revica domov ter ni imela otročičkom kaj dati, ko so lačni čakali kosila. — Isti dan se je zgodila v Ločah velika nesreča. Banovemu Lojzku, krog 19 let staremu fantu, je rezna mašina pri laktu odrezala roko. Pomagal je pri sosedu delati rezanico, pa se mu je kluka izdrila iz kolesa, ko ga je v največji naglici gnal, zato je zdrknil z roko pod koso in roka je v trenutku odletela daleč od mašine. Ponesrečenemu fantu so morali v celjski bolnici še višje odrezati roko, da so mogli sešiti stransko rano.

Osrednje poveljništvo državne varnostne straže za Slovenijo razpisuje dobavo čevljev za zbor varnostne straže. Ponudbe je staviti do 27. januarja 1925. Natančneje glej »Uradni list« za ljubljansko in mariborsko oblast glave št. 4 od 17. januarja 1925.

XXXV. redna skupščina društva »Pravnika« se bo vršila na dan 28. januarja 1925 ob pol 6. uri popoldne v pravosodni palači št. 79 v Ljubljani. Dnevni red: 1. Poročila odbora in preglednikov. 2. Volitve načelnika, odbornikov in preglednikov. 3. Slučajnosti. K obilni udeležbi vabi odbor.

Dnevne novice.

»Sijajna« manifestacija Pribičevićevih demokratov v Varaždinu. V nedeljo je imel po dolgih in temeljitih pripravah Pribičević shod v Varaždinu. Tri dni poprej je že začela policija zapirati »sumljive« Hrvate in iz Zagreba je prišla cela četa detektivov. Po okoliških vaseh so pa bili na delu policajdemokratski agenti, ki so nagovarjali kmete, naj pridejo v nedeljo v Varaždin, ker bodeta tam ministra Krizman in Pribičević reševala važna agrarna vprašanja ter tudi zemljo delila. S to prevaro so res spravili skupaj večinoma iz Medjimurja zelo dobro računano 2000 ljudi. Prebivalstvo mesta in okolice je bilo popolnoma pasivno. Pribičević se je pripeljal v Varaždin z avtom, na shod je pa prišel okrožen od močne čete orjunašev. Svoj govor je začel s »pomoz Bog junacil« ter je razlagal, da je proti Veliki Hrvatski ravno tako, kakor proti Veliki Srbiji. Najbolj je še zadel, ko se je potožil, kako ga mrzijo doma in v inozemstvu. Na shodu je bil tudi Lovro Petovar iz ormoške okolice. — Med govorom so

se začeli prevarani in razočarani seljaki urno razhajati, policajdemokratski štab je pa še uprizoril par izgrediv. Tako so na Trgu svobode navalili na nekega moža, ki je čital »Hrvata«. Policija ga je komaj ubranila pred orjunci. Pozneje so orjunci precej nevarno oklali nekega trgovskega pomočnika, ko so se pa razgreti od vina in navdušenja vračali nazaj, so pa streljali v vlak in ogrožali mirne potnike.

Uradniški denar in PP. režim. Beograjska »Pravda« piše: Po finančnem zakonu je vlada dolžna, da vlaga po 1 odstotek od vseh nabav v poseben fond Zveze uradniških nabavljajnih zadrug. Do danes se je steklo v ta fond do 20 milijonov dinarjev. Ker uradniške nabavljajne zadruge ta denar potrebujejo, je Zveza zahtevala, da se ji ta denar izplača. Na ponovne zahteve Zveze pa vlada sploh ni odgovorila, iz česar se vidi, da finančno ministrstvo denarja ne more izplačati, ker ga je že za razne namene porabilo. Ni treba misliti posebnost daleč, da razumete, kam je izginilo teh 20 milijonov.

Kako se godi Radiču v zaporu. Stjepan Radič se nahaja v preiskovalnem zaporu zagrebskega sodišča, ker se je odrekel pritožbi radi kršitve poslanske imunite. Preiskavo vodi proti njemu svetnik dr. Slaviša Körbler. Preiskava teče gladko, ker je Radič postal sedaj precej zgovoren in radevolje odgovarja na vsa stavljenja vprašanja. Preiskovalni sodnik se ne nahaja v posebno prijetnem položaju, ker je vedno kar oblegan od raznih domačih in inozemskih novinarjev. Radič, za katerega veljajo občni predpisi za jetnike v preiskovalnem zaporu, uživa vendar z ozirom na njegov socialni položaj velike ugodnosti. Hrano dobiva od doma, dopuščena mu je korespondenca, katero pa seveda strogo cenzurirajo.

Pod Zerjavovo in Pašičevo vlado. Dan za dnem se sliši od vseh strani o samih ropih, tatvinah in umorih. Nič skoro ni več varno, ne imetje, ne življenje. Ali je čuda? Ako se iz vladnih krogov sliši vedno o samem nasilju, potem je le naravna posledica, da razni lumpi, vzgojeni in izsolani v brezverstvu, posnemajo in nadaljujejo to, o čemer slišijo »od zgoraj«. Naj bi razni zapovedovalci in oblastneži vendar vsaj malo mislili, kaj bodo naredili iz ljudi, če pojde tako naprej. Bogu in cerkvi sovražni listi smejo nemoteno bruhati svoj strup v srca brezvestnih čitateljev ter jih tirati v brezmejno brezdno surovosti in vsakovrstnih hudobij, — vero in krščansko življenje branče časopise pa se hoče zatreči. Kam vendar mislite! Ali hočete dati vsakemu »svoje-mu« državljaniu par žandarjev, da bodo pazili na njegovo dejanja, kadar boste »rešili ljudstvo verskih spon« to je, kadar bo vaše časopisje, predvsem pa vaš vzgled napolnil srca vseh z brezbožnostjo in sovraštvom do cerkve in Boga.

Novo glasilo Davidoviča v Splitu. V Splitu v Dalmaciji je te dni pričel izhajati nov list, ki se je proglasil za glasilo Davidovičeve stranke, ki je v Dalmaciji dokaj močna. Imenuje se »Pučki list« ter bo v začetku izhajal samo tedensko.

Velika katastrofa v zagrebski električni centrali. — V noči od nedelje na ponedeljek je zadela zagrebsko električno centralo velika katastrofa, ki je zahtevala poleg ogromne materijalne škode tudi človeške žrtve. Velik parni kotel za pogon dinamo strojev je eksplodiral s strahovitim pokom ter popolnoma porušil poslopje, kjer bil montiran. Pok so slišali po celem mestu in v istem trenutku so pogasile tudi električne luči ter je bilo mesto zavito v temo do ene ure jutraj. Učinek eksplozije je bil strahovit. Veliki kosi arminarnega betona so bili odtrgani ter v velikem loku vrženi na ostala poslopja električne centrale. Debele traverze je strašni pritisk skrivil kot travne bilke. Učinek bi bil še strašnejši, da ni bil parni kotel tako montiran, ter preskrbljen z varnostnimi pripravami, da je bila eksplozija v svojem efektu precej zavirana. V trenutku katastrofe se je nahajal na kotlu kurjač, katerega je vrglo najmanj 25 metrov v zrak. Pri padcu na tla je ostala od telesa le nerazločna masa mesa, obleke in krvi. Poleg kotla je bilo zaposlenih 11 delavcev, ki so vsi več ali manj težko ranjeni. Škoda je precenjena na 2 milijona dinarjev. Strokovnjakom je nenadna eksplozija prava uganaka, ker je dosedaj kotel vedno brezhibno funkcioniral ter ni bilo opazati na njem nikakih napak.

Čaruga prosi za pomilostitev. V osjeških ječah zaprti Čaruga je naposled vendarle pričel dvomiti, da bo kar tako pomiloščen. Približuje se namreč čas njegove usmrtitve in Čaruga dela sedaj zadnje poizkuse, da se reši večal. Te dni je prosil, naj ga obišče njegov bratitelj; Čaruga je skušal zagovornika nagovoriti, da naj se odpelje skupno z njegovim očetom v Beograd k kralju, da izprosi pomilostitev. Ječa je razbojnika tudi telesno popolnoma ubila. Vsled težkih verig, s katerimi je okovan, je tako oslabil, da se komaj vleče. Skoro ves čas leži na svoji slammati postelji. Nasprotno so njegovi trije na smrt obsojeni tovariši dobre volje in telesno čili. Dva izmed njih se še vedno nadejata rešitve, dočim je Prpič prepričan, da ne bo pomiloščen, pa ga vkljub temu ne zapuša dobra volja.

Memoari princa Jurija. Kakor poroča beograjski list »Smotra«, je izdal princ Jurij, brat našega kralja, svoje spomine, ki nosijo napis: »Iz mojih zapiskov.« Memoari se najbolj obširno bavijo z osebo Pašiča, s katero je politični položaj Srbije v zadnjih decenijah najtesneje zvezan. Knjiga je zelo zanimiva radi važnih podatkov, ki omogočajo razumevanje motnega političnega položaja v Srbiji, ki je omogočil Pašiču, da je postal skoro absoluten gospodar v državi.

!Ali sem že obnovil naročnino?

Iz Maribora.

PRORAČUNSKA SEJA MARIBORSKEGA OBČ. SVETA.

Sinoči je pričel mariborski obč. svet razpravljati o proračunu mestne občine za leto 1925. Pred prehodom na proračunsko debato je rešil nekatere tekoče zadeve.

Za člane 9 volilnih komisij, ki bodo poslovale na dan državnoborskih volitev na 9 voliščih v Mariboru, so imenovani sledeči obč. svetniki: za I. volišče dr. Jerovšek, Bureš, Podlesnik, za II. Roglič, Weixl, Lorber, za III. dr. Lipold, Stabej, Lahovič, IV. Šošarič, Pišec, Pfriemer, V. Pucelj, Murko, Fava, VI. Ozvatič, Glaser, Nekrep, VII. Živortnik, Majerič Kovačič, VIII. Selinšek, Hohnjec, Ošlak, IX. Zmazek, Tumpej in Platinšek.

Glede novega statuta študijske knjižnice se je posvetovala od obč. odbornikov določena komisija s kuratorijem knjižnice. II. odsek se bo s tem natančneje bavil.

Proračun za leto 1925.

V imenu finančnega odseka je poročal v novem proračunu dr. Jerovšek. Poročevalec je izvajal:

Opraviti imamo danes z občinskimi proračunom. Proračun je pravzaprav najvažnejša naloga vsakokratnega obč. zastopa. Naloge obč. zastopa so predvsem gospodarske in te gospodarske naloge se rešijo za dobo enega leta povečini s proračunom.

Gospodarski položaj občine ni bogve kako rožnat. Kakor menda v vseh drugih občinah, tako tudi mariborski občini vedno primanjkuje denarja. Perastli so sicer za leto 1925 dohodki, a v isti, če ne višji meri so porastli tudi izdatki. Naš proračun izkazuje potrebnost D 8.356.543.— in kritja D 8.120.818.50, torej deficita D 235.724.50, prvotno D 775.000.—. In to je skoraj izključno le redni promet, za izredni promet so s proračunom le nekatere majhne postavke. Proračunske številke so torej ogromne. Finančni odsek se je pri predstavljanju proračuna ravnal po teh le načelih:

1. Občanom se ne sme naložiti nobenega novega bremena, ker že dosedanja bremena zelo težko nosijo. Potrebno je, da občina izhaja z dosedanjimi dokladami. Zato je

2. potrebno, da se potrebščine ali izdatki spravijo v sklad z dohodki. Najprimitivnejše načelo vsakega pametnega gospodarstva mora biti: Ne potroši več, kakor imaš! Slab gospodar, kdor več izda, kakor ima. Mi živimo v dobi, ko še težko občutimo posledice nesrečne vojske. In vsakdo izmed nas je moral svoje življenje pač drugače uravnati, kakor ga je bil poprej navajen. Vsak posameznik si mora marsikaj odreči, mora si prihraniti, ker drugače gre gospodarstvo rakovo pot. Marsikaj bi bilo potrebno napraviti, a ni denarja. Zato se pač mora začasno odložiti.

Dobro bi bilo, da občina temu ali onemu pomaga, mu izboljša gmojni položaj, a ne more vsega storiti, ker ni sredstev.

Tudi naše načelo mora biti: **Štediti** in **zopet štediti**, kjer je le mogoče. Občina nima denarja za razmetavati. Vso obsodbo, posebno v današnjih časih zasluži krivo načelo nekaterih, ki se jim občinski denar nič ne smili, si z občinskim denarjem hočejo izločitirati priljubljenost pri ljudskih masah, ki občinski denar takorekoč vsiljujejo tam, kjer ga mnogokrat nikdo niti ne zahteva. To ni pametno gospodarstvo. To je razmetavanje in to ne sme biti.

Štedenje samo pa še ne zadostuje.

Občina ima celo vrsto podjetij, od katerih nekatere vsaj še niso dobro urejene. Zadnja leta žal, se mnogokrat pri obč. podjetjih ni gledalo na to, da bi bila dobičkonosna, niti na to, da bi si pri podjetjih vsaj bili dohodki in stroški v ravnovesju. Tuintam je prevladovalo načelo: Če mestno podjetje nič ne nese, če je celo deficitno, to nič ne stori, naj pa davkoplačevalci doplačajo. A to načelo je krivo. Ako v privatnih podjetjih dohodki ne krijejo stroškov, grede podjetja v konkurz prej ali slej. In ravno tako so na polomu pravzaprav tudi obč. podjetja, ako izkazujejo izgube.

Treba bo torej podjetjem posvetiti vso skrb in pozornost. Če že podjetja ne izkažejo dobička, akoravno se zahteva, pa vsaj izgube ne smejo imeti. Na to bo treba gledati pri vseh podjetjih in se bodo morali odpraviti povsod obstoječi nedostatki, da podjetja vsaj pasivna ne bodo.

Ravnotako bo treba posebno pozornost posvečati tudi vprašanju in to vprašanje študirati, ali takoj imenovani mestni delavci pri stavbenem uradu, ki občino stanejo dnevno D 3.469.20 in letno nekako D 1.040.760.—, občine ne stanejo preveč, odnosno ali občina dela za svoje ceste ne plačuje v svojo škodo. Po prepričanju fin. odseka ima občina teh delavcev veliko preveč, ker bi polovica teh delavcev — izvajamem posmetače — morala opraviti isto, kar zdaj opravijo vsi, ako bi ti delavci res tudi delali, kakor se spodobi. Na vsak način je treba enkrat odločno prelomiti z dosedanjim prakso, da bi občina morala plačevati ljudi tudi tedaj, ako ne opravijo tega dela, ki bi odgovarjalo plačilo. Tu ne sme veljati samo načelo: **Vsako delo je vredno svojega plačila**, ampak tudi: Vsako plačilo mora odgovarjati svojemu delu! Nikakor ne gre, da bi ravno mestna občina morala biti zatočišče za razne delavne elemente. Občina plača svoje moči pošteno, boljše, veliko boljše kakor privatna podjetja, upravičena pa je tudi za pošteno plačilo zahtevati pošteno delo.

Na ta tehtna izvajanja poročevalca so odgovorili najprej socialisti, ki so skušali splošno debato precej razgneti. Prvi se je seveda oglašil dolgočasni Bahun. Zagovarjal je mestna podjetja, češ, da nosijo občini najmanj 600 tisoč dinarjev dobička.

Bahunu se očitno dopadejo časi, ko je on s svojimi sodrugami sestavljal proračun v katerem so bile predvidene vedno visoke svote za povzdigo Maribora, toda načrti so ostali samo na papirju in denar se je potratil.

Bahunovo klobasarjenje zavrne dr. Jerovšek s tehtnimi argumenti, ki so celo Bahunu prisilili, da je umolknil. Proračun sam ne obsega izrednih kreditov, pač pa se bo o njih razpravljalo na prihodnji seji. V letošnjem proračunu so tudi postavke za svote, ki so bile porabljene že lansko leto in preje, kot na primer dolg za asfaltiranje cest. Občina nikakor ne povečava brezposelnosti, če ne more zaposliti več delavcev. Že itak izda nad milijon dinarjev zanje. Za vse pa nima dela, zlasti sedaj, ko ni snega, za katerega bo nazadnje potreba prirediti še posebno procesijo.

Obč. svetniku Ošlaku, ki vpraša, zakaj ni v proračunu omenjena tovarnina, pojasni dr. Jerovšek, da se tovarnina pobira šele kake tri mesece, v proračunu pa je omenjena med mestnimi podjetji, ker se njen prihod steka v gradbeni fond. S tem je bila splošna debata končana in poročevalec je prešel na podrobno poročilo, o katerem bomo poročali prihodnjik.

Po sprejetju predlaganih postavk je sledilo nekaj predlogov finančnega odseka:

Klavične pristojbine se zvišajo, in sicer

a) klavnina: za bike, vole, krave, telice in konje od 20 na 25 D, za svinje od 10 na 13 D.

b) Oglednina za goved od 20 na 25 D, za meso od kg od 0.20 na 0.25 D, za svinje od 10 na 13 D, in za špaharske svinje od 10 na 13 D.

Kopališčne cene se zvišajo:

Za kopelj s perilom: parna od 12 na 14 D, kadna I. razred od 9 na 12 D, kadna II. razred od 7 na 8 D, kadna III. razred ostane kakor dozdaj.

Za kopelj brez perila: Kadna I. razred od 7.50 na 9 D, kadna II. razred od 5.50 na 6 D, kadna III. razred ostane kakor dozdaj.

Mestnemu električnemu podjetju se naroči, da najpozneje do 1. februarja predloži natančen, v posameznih postavkah detajliran proračun.

Mestnemu stavbenemu uradu se naroči, da svojim delavcem strogo zabiha, da svoja dela opravljajo vestno in urno, kakor tudi, da se vsaka nepokorščina nasproti nadzornikom kaznuje s takojšnjim odpustom. Mestni stavbeni urad si naj oskrbi potreben gramoz akordnim potom, ne pa z delavci, ki so plačani od ure.

Predlog o šolskih zdravnikih se izroči odseku.

Predlog glede šolobiskujočih otrok iz tujih občin se izroči odseku.

Veliki koncert Glasbene Matice v Mariboru. Orjaško Dvorakovo skladbo »Mrtvaškega ženina«, največjo svoje vrste na svetu, si je izbrala Glasbena Matica v Mariboru za prvi svoj koncert, s katerim se odvarja proslava njene petletnice. Po trimesečnih pripravah in vajah, ki so zahtevale strnjene in napetega sodelovanja vseh matičnih moči ter trdnega, pogumnega zaupanja v uspeh, se je nastopilo pred občinstvom s to koncertno točko, koje izvajanje traja 2 uri. Uspeh je bil tak, kakor ga v Mariboru še nismo doživeli. Trikrat zaporedoma je Matica priredila ta koncert in vsakikrat je bil tekom 2 dni do zadnjega prostora rapolan, dasi se je vršil v veliki Götzovi dvorani. Prvikrat, dne 13. t. m., je bil namenjen v prvi vrsti dijaštvu srednjih šol, drugikrat, dne 14. t. m. je imel slavnostno obliko in tretjikrat, v nedeljo, dne 18. t. m. se je priredil za zunanje posetnike in za tiste, ki prej niso dobili vstopnic ali pa so to velikansko in vabljivo skladbo hoteli slišati večkrat. — Pri slavnostnem koncertu dne 14. t. m. je spregovoril predsednik Glasbene Matice, gimn. ravnatelj dr. Jos. Tomišek uvodne besede za Matično petletnico, ki se bo, kakor je naglasil, praznovala skladno z duhom vladajočim v Matici, ne z reprezentativnimi prireditvami, ampak z delom; pokaže naj se, kaj je Matica delala in dosegla, ne pa, da bi se o tem le govorilo. Zato bo Matica priredila poleg sedanjega koncerta, ki je enotno-umetniški, še drugega, ki bo posnet iz zgodovine Matičnega delovanja in bo ponovil iz vseh dosedanjih Matičnih koncertov najznačilnejše komade; priredila bo tudi še tretjega, pri katerem bodo nastopili le gojenci matične šole. Tako hoče Matica stopiti pred javnost z vsemi tremi sestavnimi svojimi oddelki, to je, s pevskim zborom, moškim in ženskim, ki mu načeljuje g. Arnuš, nadalje s pravkar organizovanim društvenim orkestrom (načelnik dr. Valjavec) ter s svojo Glasbeno šolo, koje ravnatelj Fr. Topič je obenem tudi koncertni vodja in dirigent pevskega zbora in orkestra. — Pri slavnostnem koncertu so bili poleg mariborskih oblastev, na čelu jim knezoškofa dr. Karlina, velikega župana dr. Pirkmajerja in mestnega župana dr. Leskovarja, zastopani iz Zagreba nadbiskup dr. Bauer in predsednik Cecilijanskega društva g. tajnik Barle, nadalje iz Ljubljane Glasbena Matica po g. nadsvetniku Škalarju (zaradi bolehnosti se je opravičil gospod Matej Hubad, ki pa mu je občinstvo burno ploskalo, ko je dr. Tomišek imenoval ime »mojstra), Ljubljanski Zvon po g. Prelovcu, nadalje skladatelj p. Hugolin Sattner in E. Adamič. Izvajanje Dvorakovega »Mrtvaškega ženina«, kakor smo ga slišali v matičnem koncertu, je stal na višku popolnosti. Dirigent, ravnatelj Topič, ki ni le izvrsten, energičen, do vseh fines preizkušen vodja, ampak — kar pri »Mrtvaškem ženinu« prvo — globoko čuteč umetnik, da ne prezre nobene čustvene strani v kompoziciji, je tekom večmesečnih vaj ter ogromne skladbe zliil vse njene dele v tako harmonično celoto, da je izvajanje poteklo z vzorno enoto; občinstvo je bilo kar zamaknjeno. Ta uspeh je bil mogoč le z materijalom, ki z njim razpolaga Matica, ki si ga je s smotrenim delom, s požrtvovalnostjo in s strogo disciplino pri-

vzgojila. To velja v prvi vrsti o pevskem zboru, ki je postal umetniški aparat, da se mu lahko mirno prisodi najtežje delo. Orkester je še mlad in mu še manjka nekaj moči, zlasti pihal, ki si jih je izposodil od mariborske vojaške godbe; a tudi tu se že začrtavajo lepi končni uspehi. — Pri tokratnem koncertu imajo veliko vlosolisti. Mrtvaškega ženina je pel s finim čutom in dovršeno tehniko Matičin tenorist g. Živko, nevesto je uprizorila s pretresljivo milino, ki je ganila do solz (zlasti v nedoseženo lepi Marijini pesmi) gđ. Vladimirovna od narodnega gledališča v Mariboru, a pripovedovalca je pel z donečim svojim basom pater frančiškan Kamilo Kolb iz Zagreba. Pater Kolb je nele obdarjen s krasnim, sonorno čistim glasom, ki obvlada nižine in zlasti višine svoje basovske vloge igraje in mogočno doni iz skupine 150 sodelujočih pevcev in godbenikov, ampak on je tudi na konservatoriju izšolan pevec; topot je sijajno rešil i dramatične momente, kojih je bogata ta Dvorakova skladba. Vsa čast oo. frančiškankom; iskrena zahvala pa gre č. g. provincialu v Zagrebu, da je — po posredovanju knezoškofa dr. Karlina — dal p. Kolbu primeren dopust. P. Kolb je dobil od Matice v zahvalo pomembno darilo: lesorez, ki predstavlja prizor iz Mrtvaškega ženina (delo g. Sojca), ravn. Topič pa od pevskega zbora srebrn venec, seveda poleg drugih vencev. Z venci so bili obdarjeni tudi g. Živko, gđ. Vladimirovna ter virtuoziinja gospa Brandl, ki je igrala v orkestru. Imeniten je bil začetek proslave petletnice Glasbene Matice v Mariboru. Iz njega smemo sklepati na sorazmerno nadaljevanje in harmoničen konec.

Pevski zbor Glasbene Matice začne z rednimi vajami za nov koncert v četrtek, dne 22. t. m., ob 6. uri zvečer. Pevci, ki želijo k zboru novo pristopiti in ki imajo voljo do resnega in vstrajnega dela ter smisel za disciplino, naj se priklase tekom tega tedna pri koncertnem vodji g. ravn. Francu Topiču, Götzova dvorana, III. nadstropje. Redne obvezne vaje so ob torkih od 20. do 22. ure in ob četrčkih od 18. do 20. ure. Pozneje se novi člani ne bodo več sprejemali.

Nova organizacija stanovanjskih najemnikov. Nedeljski občni zbor stanovanjskih najemnikov je pokazal, da se je to socialno društvo dosedaj več čas izrabljalo samo na račun politične avanture vpokojenega obersta Aljančiča. Način, kako je ta domišljeni možkar vodil ta občni zbor, je sramota za tako organizacijo, v smislu zborovalnega zakona pa taka kričanja kršitev tudi zakona, da za to poklicana oblast ne sme trpeti, da bi krivec ne bil takoj primerno kaznovan. G. policijski svetnik Pestevšek rad jaha z ostrogami društveni zakon in smo uverjeni, da ga je med tem v tem slučaju že zajahal. Sicer je pa prav, da je tako daleč prišlo. Društvo v svoji dosedanji sestavi itak ni bilo to, kar bi moralo biti. Znani so slučaji, da je Aljančič najraje zastopal interese gospodarjev ter zapostavljal interese najemnikov. V društveni pisarni je stranke hujskal proti gospodarjem, toda pri razsodiščih, torej tam, kjer naj pride zaščita najemnika do prave veljave, tam je navadno presedlal k gospodarjem. Če hoče kdo dokazov, smo z njimi na razpolago. Zato je smatrati kot navadno farbarijo ali pa nepoučenost, da je prof. Škof v nedeljo slavil »zasluge« Aljančiča kot zaščitnika najemnikov. Če pristojna oblast ne bi hotela takoj napraviti red, da se ne bo zakon na tak sramoten način nekaznovano kršil, napravimo mi temeljiti red. Pa tudi v tem slučaju, ako oblast popravi nedeljske kozle tega občnega zbora ne društva stanovanjskih najemnikov, nego mariborske radikalije, bo treba misliti, da se namesto dosedanjega nestvora napravi nekaj pametnega. Samih hujškarij in farbarij in zlorabe zaupanja revežev, ki iščejo tu pomoči, je bilo več kot dovolj. Oberst Aljančič naj gre s svojim društvom kamor hoče, mi bomo preskrbeli za organizacijo, ki naj bo sedanjim razmeram primernejša. Informacije Aljančičeve zaščite itak niso bile vredne piškavega oreha. Morda že v prihodnji »Straži« priobčimo osnutek za novo organizacijo stanovanjskih najemnikov.

Predavanje o novi zadrugi poti do lastne strehe. Nedeljsko predavanje tajnika kreditne in stavbene zadruge »Mojmir« je bilo eno doslej najbolj zanimivih. Predavatelj je pojasnil novo zadrugo pot, po kateri se lahko pride do cenega, lastnega doma. V zadrugi v to svrhu ustanovljeni poseben gradbeni odsek je po svoji globoko zasnovani socialni vsebini nekakšen izvleček najboljših preizkušenj inozemskega zadrugništva. Pomanjkanje gotovine naj nadomestuje preobilica, danes po večini mrtvo ležečega materijala (vštevši stavbišč) in neizrabljenega gradbenega dela. Ta mrtvi kapital treba oživeti s skromnimi deleži v gotovini, tako da jih zmore tudi sicer revež s količjak gotovimi dohodki. Predavanje se v nedeljo nadaljuje. Kakor čujemo, je že nedeljsko predavanje obrodilo nepričakovano razveselje sad. V ponedeljek je bila zadruga pisarna skozi ves dan okupirana z resnimi reflektanti za vstop v zadrugo.

Zaplemba zlata na mariborski carini. Sinoči je imela mariborska carina na glavnem kolodvoru dober lov. Že dalje časa je obstojal sum, da se bavijo nekateri dalmatinski okrnjarji s tihotapstvom srebra in zlata v Avstrijo. Dalmatinci so nakupovali zlato in zlasti srebrne krone tudi po Mariboru. Sinoči se je končno posrečilo carinskim organom izslediti tihotapske Dalmatince, ki so se skušali skozi carinsko revizijo nedolžno izmuzniti. Našli so pri njih precej zlata in dva paketa srebrnih kron.

Narodno gledališče. Repertoar. Danes, 21. januarja zaprto. Četrtek, 22. januarja »Trubadur«, Ab. E. (Kuponi). Gostovanje g. M. Vuškoviča, člana zagrebške opere. Petek, 23. januarja zaprto. Sobota, 24. januarja »V vrtincu«, Ab. C. (Premijera). Nedelja, 25. januarja »Sladosti rodbinskega življenja«.

Hudožestveniki zopet v Mariboru. Slavna umetniška družba Hudožestvenega teatra namerava na polti skozi Maribor v Bolgarijo, prirediti v mariborskem gledališču koncem tega meseca ali začetkom februarja tri predstave, in sicer: Gorkijevo dramo »Na dnu«, dalje Gogoljevo veseloigro »Ženitev« ter Dostojevskega dramatisiran roman »Bratje Karamazovi«. Vsi, ki reflektirajo na to predstavo, naj se javijo do četrtega, dne 22. t. m. pri gledališki blagajni (telefon 382).

Predpis dohodnine in rentnine za davčno leto 1924 za cenilni okraj Maribor—mesto. V smislu člena 204 b finančnega zakona za leto 1924-25, »Uradni list« št. 140 z dne 13. maja 1924 se objavlja, da je odmera dohodnine in rentnine za davčno leto 1924 za davčne zavezance cenilnega okraja Maribor—mesto izvršena. Odmerni izkazi se razgrnejo na vpogled davčnim zavezancem od 30. januarja 1925 do vstetega 13. februarja 1925 pri davčnem okrajnem oblastvu v Mariboru, II. nadstropje, soba 67. Predpis davka onih zavezancev, ki do vstetja 28. februarja 1925 ne vložijo pritožbe ali priziva pri davčnem okrajnem oblastvu v Mariboru, postane pravomočen. Pritožbe in prizivi se morajo kolekovati z 20 D. Glede dohodnine se vročijo davčnim zavezancem še posebna obvestila o predpisani dohodnini s pribitki vred. Davčni zavezanci, katerim bi se ne moglo iz kateregakoli vzroka dostaviti obvestila do 28. januarja 1925 se lahko zgledajo pri davčnem okrajnem oblastvu, kjer se jim obvestilo vroči.

Risarski tečaj za kolarje. Urad za pospeševanje obrti v Ljubljani bo priredil v Mariboru risarski tečaj za kolarje in pomočnike. Oni, ki se mislijo udeležiti tega tečaja, naj prigrase udeležbo pri kolarju Ivanu Jug, Krčevina 128, in sicer najkasneje do dne 25. t. m.

Kat. akad. starešinstvo, klub Maribor. Danes zvečer ob pol 8. uri v običajnih prostorih redni sestanek.

Ustanovni občni zbor kluba rezervnih podoficirjev. V nedeljo, dne 25. t. m., ob 9. uri dopoldne, se vrši ustanovni občni zbor »Kluba jugoslovanskih rezervnih podoficirjev«, v Mariboru, Mlinska ulica, gostilna »Puntigam« s sledečim dnevnim redom: 1. Poročilo pripravljalnega odbora. 2. Namen društva: a) vprašanje odpravnine, b) vprašanje podpornega fonda, c) odpravnina za kolajno. 3. Orožne vaje in mobilizacija. 4. Podpora za družino. 5. Debat o organizaciji društva. 6. Volitev odbora. 7. Slučajnosti. V slučaju nezadostnega števila udeležencev ob določeni uri se vrši občni zbor z istim dnevnim redom pol ure pozneje in je ob vsaki udeležbi sklepčen. V interesu vsakega bivšega rezervnega podoficirja je, da se tega ustanovnega občnega zbora gotovo udeleži. — Pripravljalni odbor.

Izpraznitev greznic. Mestni magistrat mariborski je že ponovno prebivalstvo obvestil, da se smejo greznice v mestnem okolišu mariborskem samo s pnevmatičnimi aparati izpraznjevati in da je zajemanje fekalij iz greznic iz zdravstvenih ozirov prepovedano. — Kljub temu se množijo slučajji, da zajemajo vozovi zlasti iz okolice brez pnevmatičnih aparatov fekalije iz greznic v mestnem okolišu. Mestni magistrat opozarja ponovno na prepoved zajemanja fekalij. Ob enem se naznanja, da ne smejo vozovi za fekalije brez pnevmatičnih priprav voziti iz dežele v mesto. Državni policijski komisariat v Mariboru bo vsakega hišnega posestnika in lastnika vozil, ki se proti tej naredbi pregreši, naznanil in se bo proti kršilcu te naredbe v smislu par. 19 cestnega prometnega in snazbenega reda za mesto Maribor z dne 15. marca 1882 z denarnimi, oziroma zapornimi kaznimi kar najstrožje postopalo.

Tiskarna sv. Cirila v Mariboru priporoča sledeče knjige iz lastne zaloge: Jugoslovanski Pijemont s poštino vred 8 D, Slovenska ženska 11 D, Moj stric in moj župnik 5 D, Gladiatori I. del 9 D, II. del 11 D, Zgodba o neviđenem človeku 8 D, Dušica I. del 17 D, V Libijskih puščavi 12.50 D, Vzor človek 10.80, Pridige 31.40.

LISTEK.

Slovenske gorice.

Opis. — M. Ljubša.

(Dalje.)

Svetolambertski samostan na Zg. Stajerskem ima obsežna posestva v Svečini (čez 206 oralov), med temi 43 oralov vinogradov (20%). Pesniški dvor v posesti benediktincev v St. Pavlu v Labodski dolini meri 118.7 oralov; 16% teh so vinogradi. Admont poseda Jareninski dvor, 32.5 oralov, to je 15% vsega, so vinogradi. (Podatki so po Hlubekovi knjigi »Ein treues Bild des Herzogtumes Steiermark«, 1860.)

Nemški viteški red v Veliki Nedelji ima od svojih posestev jedva 1% vinogradov; druge graščine na našem ozemlju redko pod povprečnih odstotkih. Ko je leta 1682 grozila nevarnost turških vpadov, si je stajerski dež. zbor silno prizadeval, da bi cesarja pridobil za dobro obrambno stanje ob Muri in spodnji Dravi, po katerih bi se preprečilo opustošenje Slovenskih in posebnost Ljutomerskih gor, die Perle der Steiermark, ker bi bili večinoma veliki gospodje po Turkih prizadeti pri svojih vinogradih.

»Koledar Slovenske Kmečke Zveze« za leto 1914 (Maribor) ima stran 93 in naprej članek: »Trsne vrste za Slov. Stajer.« Od devetih vinarskih predelov pridejo na Slovenske gorice sledeči predeli: 1. Slovenjegoriški vinarski predel, ki obsega vse Slovenske gorice od Lipnice do Ormoža-Ljutomera. 2. Radgonski vinarski predel med Muro in Ščavnico od Plitvičkega vrha naprej. 3. Ormoško-Ljutomerski vinarski okraj pa obsega naše Ljutomerske Slovenske gorice. (Med Pesnico in Dravo pa sta mariborski in ptujski vinarski predel.)

Jako obširna je tudi sadjereja, ki se na nekdanjem Stajerskem kosa z hartberškim in videškim (Weiz) okrajem in rodi vse vrste sadu čez svojo domačo rabo. Uspevajo razne vrste jabolk in hrušk, slive, breskve, marile, kostanji. Med gozdnim drevjem moramo omeniti bukev, hrast, lipo, pa tudi hojo in smreko. Po Krebsu gre čez sredo Slovenskih goric meja med panoniško in srednjeevropsko floro.

Na mineralijah Slovenske gorice niso posebno bogate. O slatinah smo že govorili na drugem mestu. Tukaj le še omenimo, da ima že najstarejši zemljevid Stajerske v Ščavniški dolini zaznamovani dve slatini (Steirische Geschichtsblätter, I, priloga k n. 2). Apna in ilovice je mnogo, zato je opekarska in lončarska obrt precej razširjena (ob meji Slovenskih goric, kakor trdijo: v Bišu, so nekdanje izdelovali majolike): v novejšem času tudi cementna v Jablanici (Aflenz) in pri Ljutomeru. Kamenolomov ne manjka, najboljše so zopet pri Jablanici. Premoga je malo, pri Gomilici, v črti med Presiko pri Ljutomeru in Veliki Nedelji. Tukaj nekdanje opuščene premogokope v najnovejšem času zopet oživljajo. Ob Dravi so nekdanje tudi prali zlato. Vas Zlatoliče (Golddorf) pod Mariborom nas še danes opominja na to obrt. Leta 1677 je živel v Ormožu Mihael Rautholler, »Goldwäscher« (Zahn, Steirische Miscellen, I, 122).

Živinoreja je na precejšnji stopnji. Znani so posebno muropoljski konji kot dobri dirkači; sicer pa je konjereja razširjena po celih Slovenskih goricah. Enako je z govedo in svinjami. Kuretina je prvovrstna, izvoz jajc precejšnji. Imajo tudi razvito čebelerejo. Koze so jako redke, ovce k večjemu tuintam za otroško igrabo. Divjačina je precej, posebno zajcev, pa tudi lisic in podlasic. Srne redko zajdejo k nam.

Z ozirom na množino malin se sviloreja le počasi razvija. Ribarstvo je manj razvito radi malih, po leti skoraj izsušenih potokov; večjo pažnjo mu dajejo v raznih ribnikih, n. pr. pri negovskem, ki meri 9.75 ha.

IX. Obrtništvo.

Obrtništvo, razven onega za domače potrebe: krojači, čevljarji, kolarji, kovači itd., je v Slovenskih goricah slabo razvito. Razven že v prejšnjem odstavku omenjenih bi še tukaj omenili nekaj usnjarn (Sv. Lenart, Sv. Trojica ter Ptuj itd.).

Več obrti se seveda združuje v mestih in trgih. Cele Slovenske gorice pa imajo samo eno manjše mesto: Ormož. Več pa jih je v bližini, kakor: Maribor, Ptuj, Lipnica, Radgona. Zadnje mesto sicer pride malo sedaj za nas v poštev; prej pa je oskrbovalo ves vzhodni del Slovenskih goric. Lipnica je pomenljiva za nemške Brde, Maribor in Ptuj pa za večji del zgornjih, srednjih in spodnjih Slovenskih goric.

Tudi trgi so pri nas redki, še najbolj vpivni so v nemškem delu, kjer imamo Lučane, Arvež in Ernovž, vse ob meji; izven naše pokrajine, a vendar čisto ob meji je Čmurek, kamor je prej pripadal precejšnji del srednjih Slovenskih goric v sodnem oziru (politično k Radgoni).

V slovenskem delu imamo Ljutomer, Središče, Sv. Lenart, nekoliko čez 50 let Sv. Trojico v Slov. gor., in kot najmlajši trg Gornjo Radgono, ki pa se je do prevrata smatrala kot nekako predmestje Radgone, akoravno je politično pripadala v Ljutomer.

V vseh navedenih trgih posluje več obrtnikov, kakor: peki, mesarji in razni rokodelci. Tam je tudi več ali manj trgovin, kakor pač pri vsaki župnijski cerkvi. Pa priznati se mora, da so navedena bližnja mesta velika konkurenca za podeželne trgovce in obrtnike. Ljudje so iz raznih vzrokov navezani, da prihajajo v mesta. Pri takih priložnostih pa si tam nabavijo večje potrebščine.

Kar pa zadeva gostilniško obrt, pač ne bo lahko vasi, posebno ob prometnih cestah, ki bi ne imela vsaj ene gostilne — ako ne več, kakor navadno v vsakem trgu in ob cerkvah.

Natančnejših podatkov o obrti in trgovini žalibog nimamo pri rokah, akoravno bi tozadevna štatistika bila jako zanimiva.

X. Prometne razmere.

Prej takozvana »južna« železnica prereže Slov. gorice, ob spodnjih robih teče železnica, v najnovejšem času je odprta tudi proga Ormož—Ljutomer—Murska Sobota. vendar moramo reči, da so Slovenske gorice v tem oziru še jako slabo preskrbljene. Ne dosti boljše je sicer bilo, ko je še proga Radgona—Špilje bila nam na razpolago. Ako bi se pred 50 leti projektirana železnica Maribor—Radgona, oziroma Maribor—Ljutomer izvedla (Puff, Marburger Taschenbuch, pravi, da je še za njegov čas bila nameravana proga skozi Slov. gorice), bi v prejšnjih razmerah sicer narodnost v Slovenskih goricah bila mogoče oškodovana, a v gospodarskem oziru pa bi bila ogromnega pomena: veliki del srednjih in spodnjih Slovenskih goric bi bil ali ob železnici, ali vsaj v bližini iste. Proga je bila nameravana iz Maribora v Pesniško dolino in v tej dolini do Sv. Trojice.

(Dalje sledi.)

Vzame se takoj na hrano gospodična, ki se tudi lahko učijo šivanja in kuhanja. Maribor, Aleksandrova cesta 12, II. nadstropje. 38 2—1

Proda se mali in veliki plato-voz. Meljska cesta 29.

Par lahkih konj na prodaj. Meljska cesta 29.

Selitve s patentiranimi pohištvenimi vozovi vrši najvestnejše in najceneje »Balkan«, špedicija, Maribor, Aleksandrova cesta 35, ki razpolaga tudi s suhimi kabinami za vskladiščenje pohištva. Cene brezkonkurenčne!

Velika klet zraven kolodvora ter skladišča razne velikosti, kakor tudi hlec se oddajo v najem. Reflektanti naj se blagovolijo obrniti pismenim potom na poštni predal 2, Maribor, glavna pošta.

Modna šivilja Štefanija Kristanič

uljudno poroča svojim cenjenim damam, da se je preselila s svojim salonom iz Vegove ulice št. 18 v Slovensko ulico št. 8, ter se cenjenim damam priporoča. Cene zmernne, postrežba točna, modni žurnali vedno na razpolago.

Mlato (tropine)

izvrsten redilen pripomoček za pičo vseh domačih živali, se dobi v vsaki množini dnevno pri Th. Götz, pivovarna, Maribor.

MCUNJE

krojaške, suknjene in platnene odpadke, staro železje, kovano in vlitno, glaževino, kakor odpadke vsake vrste kupujem po najvišjih cenah

A. Arbeiter Maribor

Dravska ulica 15.

Izmenjam tudi staro železje, katero je za vporabo, s kovaškimi odpadki in vlitino.

Obvestilo.

Uljudno naznanjam, da sem spričo obstoječe nujne potrebe osnoval

detalno raznošilnico

la angleškega kovaškega premoga

in

la angleškega livarniškega in kurilnega lesa

svetovno znanih najboljših znamk. Dobavljam ter razpošiljam navedene vrste v plombiranih vrečah po 50 kg na vse kraje, s čemur bo, upam, zelo ustrezno zlasti onim, ki ne rabijo vagonovskih količin naenkrat.

Že dejstvo samo, da prejemam to blago od ene največjih angleških veletvrdk, jamči v vsakem oziru za naravnost odlično kakovost, absolutno pristnost in nedosegljiv učinek navedenega blaga. Cene konkurenčno nizke, postrežba točna in solidna.

Kdor poskusi enkrat, ostane stalen odjemalec.

Razven omenjenega imam na zalogi la angleški premog znamke »New Castle« za domačo kurjavo v nadrobni prodaji od 40 kg dalje ter dobavljam tudi drva in oglje in seveda tudi vse domače premoge v najboljši kakovosti in po najnižjih cenah.

Poskusite in prepričajte se!

Priporoča se:

Dom. Čebin Ljubljana
trgovina s kurivom.

Pisarna: Wolfova ulica 1 II. — Skladišče: Metelkova 19 (za prostim tirom.)

Volilci SLS!

Naša škrinjica je

1.

!! prva !!